

PREDMET: POLITIKA I GOSPODARSTVO

SVRHA I CILJ

U demokratskom svijetu politička je izobrazba mladih postala neizostavan dio svake izobrazbe. Iako je nazvana različito, zastupljena je u svim školskim sustavima i utemeljena na stajalištu:

1. da je nužan dio političkoga sustava u cjelini,
2. da je politička kultura činitelj stvaranja i stabilnosti suvremenih demokracija.

Za razvijanje demokratskoga načina mišljenja, ovim predmetom treba stvoriti mogućost zauzimanja stajališta prema aktualnim političkim zbivanjima. Važno je istaknuti da politička izobrazba obuhvaća: stjecanje znanja o politici kao fenomenu, političkim ustanovama i političkim procesima te razvijanje političke kulture za aktivno sudjelovanje u političkom sustavu, u ostvarivanju i nadzoru državne vlasti.

PROGRAMSKA GRAĐA

A. POLITIKA

ZADACI

Zadaci političke izobrazbe su stjecanje kulture koja obuhvaća tri razine:

- razvijanje državljanškoga domoljublja za Republiku Hrvatsku;
- građansku vezanost za njenu konstituciju, zakone i simbole;
- razvijanje sposobnosti za političku participaciju (sudjelovanje na izborima, snalaženje u sustavu višestranačnoga političkog života).

SADRŽAJ

R. br.	NAZIV NASTAVNE CJELINE	OKVIRNI SADRŽAJI
1.	Politika, politički čin, političko djelovanje	Pojam politike, političkog čina i politike kao života. Političko djelovanje kao javno djelovanje (razlike u odnosu na ostala djelovanja), politička sredstva, politička volja. Politika kao obnašanje vlasti. Politički jezik, politička utakmica.
2.	Narod, manjina, državljani RH, građani	Pojam naroda (puka, pučanstva), dokazi o postojanju hrvatskoga naroda (izvorišne osnove Ustava RH). Manjina (članak 15. Ustava RH). Suverenost naroda. Državljan RH, strani državljani, osobe bez državljanstva. Građanin (i posebno po Ustavu RH).
3.	Tipovi političkih poredaka	Demokracija, diktatura, monarhija, aristokracija. Totalitarni poredak. Proces političkog odlučivanja u višestranačkoj demokraciji. Promjena međunarodnoga poretka u Europi. Prvi demokratski izbori u Hrvatskoj 1990.
4.	Političke stranke	Pojam političke stranke. Ciljevi, zadaće i programi političkih stranaka. Političke stranke, blokovi i koalicije političkih stranaka u RH. Desnica, centar, ljevica. Opozicija. Nacionalne stranke. Državotvorne stranke. Liberali, socijaldemokrati, demokršćani, socijalisti u RH. Razlike u ciljevima, programima i zadaćama. Političke stranke u Ustavu RH.
5.	Izbori	Izorno pravo — sažeti povijesni razvoj izbornog prava. Osnovni izborni sustavi (većinski, razmjerni, kombinirani). Izborna agitacija i promidžba.

6.	Država	Pojam države. Konstitutivni elementi države. Državna suverenost (vidjeti i članak 2. Ustava RH). Nacionalna samobitnost i državna opstojnost hrvatskog naroda (izvorište osnove u Ustavu RH). Ustav i ustavni zakoni. Ustrojstvo države: unitarna, federativna, konfederativna država, savez suverenih država. Međunarodni subjektivitet. Oružane snage. Udruživanje. Odcjepljenje. Razdruživanje (Ustav RH, čl. 135). Ustav RH.
7.	Parlament i parlamentarizam	Parlament i političke stranke, parlamentarna većina i manjina. Klubovi zastupnika. Lobbi. Odlučivanje u parlamentu: obična i kvalificirana većina. Koalicije, kompromisi, konsenzusi, konflikti. Parlamentarna i izvanparlamentarna opozicija.
8.	Ustrojstvo državne vlasti	Hrvatski sabor. Predsjednik RH. Vlada RH. Sudbena vlast. Opisati način funkcioniranja državne vlasti prema ustrojstvu državne vlasti po Ustavu RH. Kako se donose političke odluke, zakoni i drugi propisi u slučajevima normalnog i izvanrednih stanja.
9.	Hrvatski sabor	Hrvatski državni sabor u povijesti hrvatske države. Hrvatski sabor prema Ustavu RH. Saborski domovi. Saborski zastupnici (sabornici). Obvezujući i neobvezujući mandat zastupnika, njihov imunitet. Redovita i izvanredna zasjedanja Sabora. Predsjedništvo Sabora. Način odlučivanja Hrvatskog sabora. Pučki pravobranitelj.
10.	Predsjednik Republike Hrvatske	Način izbora, obveze i način djelovanja. Predsjednik RH kao državni poglavar. Djelovanje u normalnim i izvanrednim uvjetima. Predsjednik Republike kao vrhovni zapovjednik oružanih snaga RH. Predsjednik Republike kao državni, vojni i politički vrhovnik.
11.	Vlada Republike Hrvatske	Pojam. Način izbora. Prava i obveze. Mjesto u ustrojstvu državne vlasti. Sastav. Način djelovanja. Prava u izvanrednim uvjetima. Način donošenja, objavljivanja i ostvarivanja odluka.
12.	Sudbena vlast	Samostalnost i neovisnost sudbene vlasti. Sudovi i suci u odnosu na Sabor RH. Sudovi po Ustavu RH.
13.	Ustavni sud Republike Hrvatske	RH i Ustavni sud RH. Sastav suda i način izbora sudaca. Uloga Ustavnog suda RH.
14.	Lokalna samoupravna i uprava u Republici Hrvatskoj	Pojam lokalne samouprave. Pravo građana na lokalnu samoupravu. Lokalna samouprava po Ustavu RH. Tijela lokalne samouprave. Neposredno sudjelovanje građana u upravljanju lokalnim poslovima po Ustavu RH.
15.	Politika i javnost	Javnost i javno mnijenje. Tolerancija, manipulacija, autocenzura, cenzura. Pojam političkoga neprijatelja. Tisak u RH. Hrvatski radio. Hrvatska televizija. Hrvatska radio-televizija (po zakonima i u praksi političkoga djelovanja i oblikovanja javnog mnijenja).
16.	Ljudska prava (slobode i prava čovjeka i građanina)	Prava čovjeka, građanina i državljanina. Sloboda. Politička sloboda. Američka Deklaracija nezavisnosti iz 1776. godine. Liga naroda. OUN: Helsinški sporazum. Pariška povelja. Međunarodni paktovi o političkima, građanskima, gospodarskima, socijalnim i kulturnim pravima. Temeljne slobode i prava čovjeka i građanina u Ustavu RH (glava III). Najviše vrednote ustavnog poretka RH (sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i

R. br.	NAZIV NASTAVNE CJELINE	OKVIRNI SADRŽAJI
17.	Politika i vjera	čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav). Objašnjenje odnosa politike i vjere u životu čovjeka, s obzirom na prava čovjeka i građanina. Vjerski svjetonazori. Velike svjetske vjere današnjice. Sloboda vjere i javnoga očitovanja vjere po Ustavu RH. Odvojenost crkve od države u RH uz istodobno pravo vjerskih zajednica na uživanje zaštite i pomoći države u njihovim djelatnostima (članak 41. Ustava RH). Svećenici i njihovo pravo na sudjelovanje u političkom životu kao životu uopće.

B. GOSPODARSTVO

ZADACI

Zadaci ovog dijela su upoznavanje učenika s temeljima slobodnoga tržišnoga gospodarstva kakvo se ostvaruje u demokratskim zemljama slobodnog svijeta. Težište je obradbe ovoga programa na primjeni opredijeljenosti Republike Hrvatske za uporabu svih resursa u razvoju poduzetništva i novom načinu življenja i privređivanja.

SADRŽAJ

R. br.	NAZIV NASTAVNE CJELINE	OKVIRNI SADRŽAJI
1.	Pojam	Temeljni gospodarski problemi. Odgovor na pitanje: što, kako, za koga?
2.	Slobodna tržišna gospodarstva i komandna gospodarstva	Pojam tržišnoga gospodarstva: tržište, cijene, profit i gubitak. Pojam komandnoga gospodarstva: središnji plan, odluke o temeljnim pitanjima.
3.	Ekonomije ponude	Tržišni sustav gospodarstva. Uspostava odnosa ponude i potražnje. Uloga motivacije u umanjivanju uloge upravljanja potraživanjem. Razlike J. M. Keynesove i Supply side orijentacije.
4.	Ekonomija i potraživanja	Utjecaji na zakone tržišta i slobodne konkurencije.
5.	Nevidljiva ruka (načelo)	Poduzetnik. Poduzetnička sloboda. Pothvat. Poduzetnika eksplozija. Financiranje poduzetništva.
6.	Poduzetništvo	Pojam. Značenje. Uloga u ustrojbi biznisa.
7.	Kapital	Financiranje biznisa. Karakteristika u demokratskom svijetu.
8.	Biznis i ustrojba biznisa	Pojam. Cijena dionice. Težište dionica. Dividende. Profit.
9.	Dioničarsko gospodarstvo	Pojam.
10.	Bondkolderstvo	Novčani pretvorbeni krugovi i revolving financiranje.
11.	Novčarstvo	Pojam.
12.	Management	Zamisao tržišnoga poslovanja. Marketing okolina.
13.	Marketing	Istraživanje tržišta. Promocijske djelatnosti.
14.	Bilanciranje (accounting)	Temeljna definicija. Što obuhvaća bilanciranje? Bilanciranje kao proces. Bilanciranje kao interdisciplinarna djelatnost.

15.	Hrvatsko gospodarstvo	Temeljno usmjerenje.
16.	Gospodarstvo Europe i svijeta	
-

OBJAŠNJENJE

Za stjecanje političke kulture treba primjenjivati metodička sredstva, koja omogućuju očitovanje prema aktualnim političkim zbivanjima.

Za dio programa iz politike korisno je raditi na izravnim dokumentima (Ljudska prava, Ustav Republike Hrvatske i sl.), a kao šira literatura preporučuje se nastavniku Sokol-Smerdl: *Ustavno pravo*, Šeks-Sokol-Crnić: *Hrvatsko izborno pravo*.

Poglavlje o gospodarstvu valja tumačiti na osnovici ustavne odrednice o tome da su poduzetnička i tržišna sloboda temelji gospodarskoga ustrojstva Republike Hrvatske.

Strukturalna preuređenja kako bi se ostvarile zadaće:

1. razvijanje državljanškog domoljublja za Republiku Hrvatsku;
2. osmišljavanje građanske vezanosti za njenu konstituciju, zakone i simbole,
3. razvijanje sposobnosti za političku participaciju, treba urediti;

I. *Za ostvarivanje skupa tema* prve zadaće potrebno je iz Ustava Republike Hrvatske (Informator, 1991.) obraditi:

a) Izvorišne osnove (kratki pregled hrvatske povijesti od 7 stoljeća do 90. godine i pri tom istaknuti posebnost narodne ustrajnosti za ostvarivanje državnosti i samostalnosti).

b) Izraditi kronologiju državno pravih i političkih zbivanja od 90—95. godine.

II. *Za ostvarivanje skupa tema* druge zadaće potrebno je obraditi pojmove iz programa pod točkom 2.2. a prije svega iz Ustava (Temeljne odredbe). Zatim obraditi pojmove politološke znanosti:

a) Narod, državljanin, državljanin Republike Hrvatske.

b) Država. Konstitutivni elementi.

c) Ustrojstvo države (mogući oblici). Ustrojstvo Hrvatske države. Međunarodni subjektivitet. Oružane snage.

d) Ljudska prava (međunarodne dokumente i odrednice iz Ustava Republike Hrvatske).

III. *Za ostvarivanje skupa tema* treće zadaće obrađuju se teme:

a) Tipovi političkih poredaka

b) Političke stranke (klasični oblici)

c) Izbori

d) Parlament i parlamentarizam — ustrojstvo i funkcioniranje organa Hrvatske države.

Za ostvarivanje ovog dijela programa koriste se Ustav Republike Hrvatske, Ustavno pravo (Školska knjiga, 1992.), sredstva javnog informiranja.

U cjelokupnoj satnici predmeta nastavnik određuje odnos s Gospodarstvom prema osobnom afinitetu i interesu učenika.

TROGODIŠNJE STRUKOVNE ŠKOLE U DVOJNOM SUSTAVU OBRAZOVANJA

CILJEVI I ZADACI

Ciljevi i zadaci nastavnog predmeta Politika i gospodarstvo je razvijanje:

- državljanškog domoljublja za Republiku Hrvatsku;
- građansku vezanost za njenu konstituciju, zakone i simbole;
- sposobnosti za političku i gospodarsku participaciju.

Kako je nastavni predmet podijeljen na Politiku i Gospodarstvo zadaci prvog dijela su upoznavanje i ovladavanje ustavnim rješenjima političkog ustroja Republike Hrvatske, a drugog, upoznavanje s temeljima slobodnog tržišnog gospodarstva i organizacijom i tehnikom rada koje su uređene Zakonom o obrtu (Narodne novine, broj 77/1993.).